

HANDLINGSPROGRAM FÖR LANDSBYGDSPARTIET BONDEFÖRBUNDET

ANTAGET VID FÖRBUNDSSTÄMMAN 1944
Stockholm 1944, R. Sandbergs Tr.

Den allmänna politiken.

Den under krigsåren förda samförståndspolitiken har visat sig vara av ovärderlig betydelse för vårt land. Landsbygdspartiet Bondeförbundet har kraftigt bidragit till att bana väg för denna samförståndspolitik och för samlingsregeringens tillkomst. Samlingen kring regeringens strävanden att bevara vår fred och frihet och stärka vårt försvar har varit av väsentligt värde vid neutralitetspolitikens fullföljande. Partiernas samverkan i regeringsställning har också främjat en lugn inre samhällsutveckling. Det är ett nationellt intresse att den samverkan i regeringsställning mellan partierna, som kom till stånd i början av kriget, fullföljes så länge det allvarliga läget så erfordrar.

Vår fäderneärvda religion och vårt nationella kulturarv utgöra oersättliga värden med starkt fäste i våra svenska hem. Kristen tro och livsåskådning måste kraftigt värnas såsom grundläggande för samhällets utveckling och alla goda krafter såväl inom statskyrkan som frikyrkorna härvid aktivt medverka. Inom vår urgamla rättsordnings hägn har den folkliga självstyrelsen utvecklats och vuxit sig stark. Dessa oförytterliga värden måste kraftigt värnas och alla samhällsupplösande och mot nationens livsintressen riktade strävanden verksamt bekämpas. Den medborgerliga frihetens bärande grundsatser äro för vårt folk ett dyrbart arv från fäderna, som måste oförminskat bevaras åt framtiden.

Utrikespolitiken.

Svensk utrikespolitik har såsom sin uppgift sett att bevara landets fred och frihet. Strävandena härför måste målmedvetet fullföljas. Det internationella samarbetet måste grundas på principer, som bevara och värna om folkens frihet och självbestämmanderätt. I det återuppbyggnadsarbete, som måste komma till stånd efter freden; är det en angelägen uppgift för vårt folk att delta. Härvid måste vi i första hand bistå våra nordiska grannländer. Det samarbete mellan dessa, som inleddes redan före kriget, bör ytterligare utvidgas.

Försvaret.

I enlighet med sin alltid hävdade uppfattning vill Landsbygdspartiet Bondeförbundet medverka till upprätthållandet av ett försvar, som motsvarar världslägets krav. Kostnaderna för försvaret måste vara beroende på våra ekonomiska resurser. Det är nödvändigt att noggranna och tillförlitliga beräkningar göras, så att användningen av de medel som anslås till försvaret ger största möjliga effektivitet. Av yttersta vikt är, att nödig hänsyn. tages till behovet av erforderlig arbetskraft för folkförsörjningens upprätthållande. Det frivilliga försvarsarbetet bör stödjas samt på ett ändamålsenligt sätt utnyttjas i försvarssystemet.

Finans- och skattepolitiken.

Statsverkets stegrade utgifter och statsskuldens starka ökning nödvändiggöra en rationell hushållning med allmänna medel. Alla möjligheter till sund sparsamhet böra tillvaratagas.

Förtroendet för staten som låntagare kräver att någon avskrivning av statsskulden genom engångsbeskattning av förmögenhet ej får företagas.

Riksdagens beslutanderätt över statsfinanserna måste kraftigt hävdas och stor uppmärksamhet ägnas åt

kontroll och revision av medelsförvaltningen.

Dyrortsgrupperingen bör avskaffas och löner, skattefria ortsavdrag, folkpensioner och familjebidrag fastställas att utgå efter enhetliga, för hela riket gemensamma grunder.

Livsmedelsrabatterna böra väsentligen komma åldringar, sjuka samt barnrika familjer i ekonomiskt svagare ställning tillgodo. Vid fördelningen böra samma grunder gälla för fastighetsägare som för inkomsttagare, så att inkomst och behållen förmögenhet och icke taxeringsvärdet blir avgörande.

Skattetrycket i stat och kommun måste avvägas med hänsyn till den ekonomiska bärkraften. Skattebördan måste fördelas så, att de minst bärkraftiga befolkningslagren icke för hårt pressas och särskild hänsyn tages till de barnrika familjerna. I detta syfte bör omsättningsskatten slopas så snart ske kan och ersättas med andra socialt och skattetekniskt bättre avpassade skatteformer.

En effektiv skatteutjämning mellan kommunerna bör ske under beaktande av skattetrycket och skatteunderlaget i förhållande till kommunernas invånarantal. Den kommunala beskattningen måste uppbäras av inkomsterna. Skatteintäkterna från bolagen böra fördelas på de kommuner, från vilka underlaget för inkomsten härrör, oavsett var företagsledningen är förlagd. En jämnare och rättvisare skogsbeskattning, som icke missgynnar det mindre skogsbruket, bör snarast genomföras.

Särskilt i tider med starkt växlande konjunkturer är det till olägenhet för såväl det allmänna som de enskilda, att skatten uttages ett eller två år efter inkomstens förvärvande. Det nuvarande sättet för debitering och uppbörd är därför otillfredsställande och bör utan dröjsmål omläggas, så att skatten uttages direkt vid inkomstkällan.

Närings- och penningpolitiken.

Målet för näringspolitiken måste vara att bereda alla arbetsföra möjlighet till sysselsättning i produktivt arbete. Härvid bör särskilt eftersträvas, att även lägre inkomsttagare inom olika folkgrupper erhålla sådana ekonomiska villkor, att de genom en tillfredsställande köpkraft kunna upprätthålla en skälig levnadsstandard.

Näringslivet måste i princip bygga på enskild företagsamhet. Ett samarbete mellan det allmänna och näringslivet är emellertid ofrånkomligt för att åstadkomma bättre försörjning samt förebygga kriser och arbetslöshet. Icke minst vid övergången från krigs- till fredshushållning är det av vikt att se till att arbetslöshet förebygges och levnadsstandarden upprätthålles. Detta kräver snabba och smidigt anpassade åtgärder av de statliga och kommunala myndigheterna. Omskolning av arbetskraft måste ske på det mest ändamålsenliga sätt med hänsyn till arbetsmarknadens behov.

Näringspolitiken bör ha till syfte att befrämja det ekonomiska framåtskridandet genom att uppmuntra och stödja utvecklingen av ett efter vårt lands naturliga förutsättningar anpassat näringsliv. För att i görligaste mån utjämna konjunkturväxlingarna och förebygga förödande kriser bör en så allsidig utveckling som möjligt av näringslivet eftersträvas, varigenom de bästa garantierna för en jämn sysselsättning skapas. Penningpolitiken måste ha till mål att stabilisera priser och penningvärde och därigenom främja näringslivet. Skadligt storfinsansliellt inflytande över näringslivet måste brytas och jobberi med svenska värden förhindras.

Jordbrukskrediten bör ordnas med hänsyn till olika orters behov. Utvecklingen av jordbrukskassorna och andra kreditföretag i jordbrukarnas egna händer bör genom verksamma åtgärder främjas och jordbrukets kreditbehov tillgodoses.

Vår utrikeshandel, som under kriget väsentligt inskränkts, måste efter fredsslutet åter utvidgas såväl därigenom att gamla handelsförbindelser återknytas som att nya inledas. Exporten bör främjas av sådana varor, som vi äga naturliga förutsättningar att producera för avsalu till utlandet. Utrikeshandeln måste ha till syfte att höja levnadsstandarden för hela folket och får ej handhas på ett sådant sätt, att priserna på hemmamarknadsnäringarnas produkter oskäligt nedpressas. Efter fredsslutet torde det bli nödvändigt, att utrikeshandeln i viss mån alljämt kontrolleras av staten: I den mån sviterna av världskrigets ekonomiska skadegörelse övervinnas bör denna kontroll inskränkas till åtgärder, som äro erforderliga för att rättvist avväga export- och hemmamarknadsnäringarnas intressen mot varandra.

De kristidsregleringar, som av försörjningspolitiska skäl genomförts, böra så fort som möjligt avvecklas.

Jordbrukspolitiken.

Då det gäller att befordra framåtskridandet i det svenska samhället och att åstadkomma ett rätt avvägande av de olika medborgargruppernas intressen komma jordbrukets problem och deras lösning att få en

avgörande betydelse. Det är en viktig samhällsuppgift att genomföra likvärdighet i ekonomisk standard mellan jordbruket och andra näringar. Landsbygdspartiet Bondeförbundet anser, att jordbruksbefolkningen - såväl företagare som anställda - för sitt samhällsnyttiga arbete bör erhålla samma ersättning, som utgår för motsvarande slag av arbete inom andra näringsgrenar. Målet för jordbrukspolitiken måste därför vara att skänka vårt lands jordbruk full lönsamhet. Härvid måste familje- och bondejordbrukets förhållanden vara normgivande.

Genom tillvaron av ett produktionskraftigt jordbruk kunna ekonomiska och sociala kriser motverkas och konjunkturväxlingarna mildras. Ju flera människor, som med tillfredsställande sysselsättning och inkomst äro knutna till jorden, desto större styrka och stabilitet erhåller hela samhället i ekonomiskt, socialt och politiskt hänseende. Även ur beredskapssynpunkt är ett produktionskraftigt jordbruk nödvändigt; detta ha erfarenheterna från två världskrig lärt oss. Jordbruket måste ha en sådan styrka, att det i händelse av avspärning kan trygga vår livsmedelsförsörjning, då vår nationella självständighet annars icke kan med framgång hävdas.

För att förverkliga målet att bereda jordbruket full lönsamhet och jordbruksbefolkningen en med andra samhällsgrupper likvärdig ekonomisk standard är det nödvändigt, att den svenska jordbruksproduktionen beredes skydd gentemot pristryckande överproduktion på världsmarknaden. Det svenska jordbruket får icke utlämnas åt ohämmad konkurrens från länder, som på grund av lägre levnadsstandard och därav följande billigare produktionskostnader kunna framställa livsmedel till lägre pris än vad vårt eget land kan göra. Skyddet bör taga formen av handelspolitiska åtgärder, så att det icke inkräktar på jordbrukarnas frihet att planera sin produktion.

Jordbrukarnas organisationer ha under det senaste decenniet snabbt utbyggt och konsoliderats. Genom att förbilliga produkternas uppsamling och förädling samt genom att rationellt ordna marknadstillförseln ha de gjort icke blott sina medlemmar utan även folkhushållet i dess helhet en ovärderlig tjänst. Dessa organisationer ha under krisåren lämnat en betydelsefull medverkan till tryggheten av vår folkförsörjning. De måste i den framtida jordbrukspolitiken, liksom i den hittills förda, intaga en central ställning.

Trädgårdsodlingen bör beredas ekonomisk lönsamhet enligt samma grunder som jordbruksproduktionen och sålunda skyddas mot utländsk pristryckande konkurrens. Trädgårdsodlarnas ekonomiska organisationer böra stödjas. I samband med trädgårdsodlingen bör biodlingen stödjas såsom betydelsefull för småbrukare och lägenhetsägare.

Fiskets utöware beredas tillfredsställande utkomst. Fiskehamnar och bryggor jämte vägar böra anläggas samt fiskelägena, där så ej redan skett, förses med telefon och elektrisk kraft. Fiskarens organisationssträvanden böra understödjas. Prisreglerande åtgärder böra vidtagas för tillgodoseende av fiskerinäringens ekonomiska lönsamhet. En import, som verkar pristryckande, skall undvikas. I vederbörliga handelsavtal bör fiskets intressen tillvaratagas.

Vid strävandena att bereda småbrukare och innehavare av ofullständiga jordbruk möjlighet till förbättrat ekonomiskt resultat spelar den animaliska produktionen en, betydelsefull roll. Icke minst gäller detta fläskproduktionen; fjäderfäskötseln och äggproduktionen, vilka produktionsgrenar därför på allt sätt böra stödjas till gagn för det mindre jordbruket. Dessa näringsgrenars ekonomiska organisationssträvanden böra uppmuntras och stödjas. Överhuvudtaget bör småbruket erhålla företräde till särskilt arbetskrävande produktion.

Jordpolitiken och jordlagstifningen.

Under senare år har tanken på en genomgripande rationalisering av jordbruket mer och mer framträtt, framför allt beträffande det stora antal brukningsdelar som äro för små för att möjliggöra en ekonomiskt tillfredsställande jordbruksdrift. Härvid avses med rationalisering icke endast en förbättring av själva jordbruksdriften utan även betydande förändringar av själva jordbrukets struktur genom att skapa större enheter.

Om det av Landsbygdspartiet Bondeförbundet uppsatta målet att bereda jordbruksbefolkningen en med andra samhällsgrupper likvärdig standard skall kunna uppnås, är det nödvändigt att flertalet av landets jordbruk bli av den omfattning och den beskaffenhet att de kunna ge innehavarna och deras familjer deras fulla bärgning. Ur denna synpunkt är en förstärkning av de s. k. ofullständiga jordbruken behövlig. Vid denna rationalisering måste man emellertid gå fram med stor försiktighet och under iakttagande av största hänsyn till jordbrukens innehavare. Det bör bemärkas att storleksklassen för fullständiga jordbruk kan variera alltefter driftens inriktning på mer eller mindre arbetskrävande produktion. Dessutom förekomma stödjordbruk, vilkas innehavare ha sin huvudsakliga utkomst från annan verksamhet än arbetet vid

jordbruket och beträffande vilka något behov av komplettering således icke föreligger. Landsbygdspartiet Bondeförbundet vill medverka till att en förstärkning av de i egentlig mening ofullständiga jordbruken kommer till stånd i alla de fall, där detta är möjligt och innehavarna av dessa jordbruk själva så önska. En förstärkning av de ofullständiga jordbruken kan ske på olika sätt, t. ex. genom förvärv från, närbelägna jordbruk, vilkas innehavare äro villiga att avstå jord, eller genom nyodling, där sådan är möjlig och kan anses lämplig. I många trakter av vårt land kunna de ofullständiga jordbruken kompletteras med skog. I vissa fall är enda utvägen, som står till buds för att uppnå förbättring av jordbruken, att sammanlägga två eller flera ofullständiga jordbruk eller dela upp sådana, på flera andra. Detta bör ske frivilligt, när ofullständiga jordbruk kunna, förvärfvas, och företrädesvis i sådana fall, då byggnadsbeståndet på någon av de ifrågakommande brukningsdelarna är mindre tillfredsställande. Jordbruk, som kunna betecknas som fullständiga, böra ej sammanläggas med andra, då det är ett samhällsintresse att bevara så många självständiga jordbruk som möjligt. Genom 1939 års egnahemsreform ha möjligheter redan öppnats att på denna väg uppnå en förbättring i rådande förhållanden på detta område. Med hänsyn till den stora betydelse denna komplettering har för hela samhället är det berättigat att för ändamålet tillräckliga statsanslag ställas till förfogande. För att främja förstärkningen av de ofullständiga jordbruken bör den statliga organisation, som handhar denna verksamhet, underrättas när jordbruk, som kunna vara behöfliga för verksamhetens bedrivande, utbjudas till salu. De svårigheter, som uppstått för de ofullständiga jordbruken, ha i stor utsträckning sin grund i tidigare gällande olämplig jorddelningslagstiftning, varigenom frånstyckning av såväl jord- som skogsområden från förut bäriga jordbruk möjliggjorts. Spekulations- och vinstintresset å ena sidan samt ägarnas oförmåga att bedöma de framtida konsekvenserna av delningens inverkan på jordbruksenheternas möjlighet att livnära en familj å andra sidan utgör förklaringen till denna olyckliga utveckling. Strävandena att få till stånd förbättrade jordbruk måste kompletteras med en ytterligare skärpt jorddelningslagstiftning, som helt förhindrar att fastigheter av lämplig storlek sönderstyckas eller förminsas ävensom att jorden avskiljes från jordbruks- och skogsfastighet, så att denna därefter blir enbart skogsfastighet. Då jordbruket och skogsbruket på ett utmärkt sätt komplettera varandra i ekonomiskt hänseende, måste skogens samhörighet med jordbruket, som av ålder varit kännetecknande för svensk lanthushållning, bevaras och stärkas. Där så visar sig nödvändigt och möjligt bör expropriation ifråga om skog i skogsspekulanter och bolags ägo samt försäljning från statens domäner tillämpas för att få till stånd nödig förstärkning av ofullständiga jordbruk. Såsom ett led i kompletteringssträvandena böra även åtgärder vidtagas för att underlätta gemensamma skogsförvärv för bildande av samfälligheter till varaktigt stöd åt jordbruket.

Vid nybildning av familj jordbruk eller komplettering av ofullständiga jordbruk bör i de skogrika delarna av landet tillses, att jordbruken erhålla skogstillgångar av sådan storlek, att regelbundna virkesuttag till avsalu möjliggöras och jordbrukarna därigenom tillföras erforderliga kontanta inkomster. Verksamheten för förstärkning av de ofullständiga jordbruken kommer att taga avsevärd tid i anspråk. Med hänsyn härtill är det nödvändigt att åtgärder vidtagas för att ge en skälig levnadsstandard åt denna del av jordbruksbefolkningen. Likaså böra innehavarna av stöd jordbruk tillförsäkras det stöd och den hjälp, som erfordras för att även åt dem säkra skäliga levnadsvillkor.

Spekulation med jord och skog i avsikt att bereda köparen lättfången vinning genom realisation av naturtillgångarna måste förhindras. En väl avvägd lagstiftning mot dylik spekulation måste snarast genomföras. Riktningen för denna lagstiftning bör vara att jordbruks- och skogsfastigheter få förvärfvas endast av sådana personer, som själva tänka bruka dem, så att jorden bevaras i den jordbrukande befolkningens ägo. Vilka medel, som böra användas för att nå här angivna syftemål, bör bli föremål för utredning genom statsmakternas försorg. I detta sammanhang bör även en skärpning av bulvanlagstiftningen övervägas.

Akademiers och liknande institutioners jordförvärv bör prövas efter samma grunder som gälla för bolagens förvärv. Bestämmelserna om bankers skyldighet att inom viss tid avyttra innehavda fastigheter böra underkastas granskning för eventuell skärpning. Försäljning av jord och skog i allmän ägo bör underlättas.

Den vetenskapliga forskningen på jordbrukets område är av stor betydelse. Denna forskning bör därför i fortsättningen lämnas ett kraftigt stöd. Forskningsverksamheten bör framför allt inriktas på praktiska frågor, vilkas lösning kan förväntas förbättra jordbrukens avkastningsförmåga och underlätta arbetet vid jordbruket.

Till följd av den snabba utveckling, som jordbruket undergått i skilda avseenden, har allt större krav kommit att ställas på dess utövers utbildning och kunskaper. Den utbyggnad av undervisningsväsendet,

som kommit till stånd genom 1939 års reform på jordbruksundervisningens område, bör fortsätta i så snabb takt som möjligt. Det är nödvändigt att möjligheter öppnas för jordbrukets ungdom och där i övrigt arbetande män och kvinnor att erhålla yrkesutbildning i samma utsträckning som övriga näringsyrkesutövare. Där svårigheter av ekonomisk art lägga hinder i vägen böra tillräckliga stipendier ställas till förfogande. Även den vid 1944 års riksdag beaktade lärlingsutbildningen bör vidare utvecklas.

Skogsbruket.

Skogsbruket är en av grundbetingelserna för välståndet i vårt land. Dess produkter höra till våra viktigaste exportvaror och skogsnäringen sysselsätter ett mycket betydande antal arbetare. Som komplement till jordbruket i större delen av vårt land är skogsbruket av oskattbart värde. Under den del av året, då jordbrukets behov av arbetskraft och dragare är förhållandevis ringa kan skogsbruket bereda sysselsättning för ledig arbetskraft och dragare. Det växelvisa utnyttjande i jord- och skogsbruket, som sålunda sker av folk och hästar, är i hög grad ägnat att ge ett bättre driftsresultat av fastigheterna och tillföra jordbruket mera regelbundna kontanta inkomster.

Mot bakgrunden av dessa förhållanden har man att betrakta det gamla bondeförbundskravet, att jordbruksfastigheterna i trakter med rikligare skogstillgång skola äga erforderlig skog.

Skogens vård är en synnerligen viktig angelägenhet. Erfarenheterna från senare tid visa, att i fråga om skogarnas skötsel bondeskogsbruket äger förmåga att hävda sig gentemot det större skogsbruket.

Lämpligt avvägda bondeskogsbruk utgöra således ändamålsenliga driftsenheter och en framtidsduglig form för skogsbrukets bedrivande.

Vården av den nationaltillgång, som skogen utgör, kräver ofta kapitalinvesteringar på mycket lång sikt. Utdikningar, skogsvårdande gallringar och väganläggningar till avlägsna trakter för att möjliggöra verkets uttagande ge mången gång tillfälle att återfå nedlagda pengar först för en senare generation. Det allmännas intresse av att ekonomiskt medverka till dylika åtgärder är uppenbart.

Våra flottleders utbyggande och förbättrande öka förutsättningarna för vårt lands skogsbruk. Staten bör genom lagstiftning söka stimulera intresset härför. Även enskilda flottleder böra ställas under statlig kontroll för att skydda de enskilda skogsägarnas, intressen. Lagstadgat inmatningsförfarande bör tillämpas för allt virke, som framföres till flottled för försäljning.

Skogsägarnas organisationer böra stödjas. Deras verksamhet har under krisen varit till ovärderlig nytta för landets bränsleförsörjning. I fortsättningen kunna de som hittills gagna skogsnäringen genom den rationalisering av virkeshandeln, som deras verksamhet innebär. I fråga om förädling av skogsprodukter - särskilt när det gäller nya former härför - ha dessa organisationer en viktig uppgift att fylla.

Verksamma åtgärder böra vidtagas för höjande av skogsbrukets bärighet, så att skogsägarna tillförsäkras ett skäligt rotvärde och skogsarbetarna beredas en lika god ställning som jämförliga industriarbetare.

Den under kriget vidtagna prisregleringen å skogsprodukter har icke i allo genomförts på ett sådant sätt att skogsägarna funnit sina intressen beaktade i den utsträckning som rättvisa och billighet fordra.

Tvärtom har prissättningen i vissa fall varit sådan, att förädlingsindustrien och mellanhänderna beretts en oberättigad vinst på skogsägarnas bekostnad. Det måste anses angeläget att denna reglering icke upprätthålles längre än som är oundgängligen nödvändigt. Så länge regleringen består måste krävas att den handhaves så att tillbörlig hänsyn toges även till bondeskogsbruket.

Undervisningen i skogens vård är i likhet med undervisningsfrågorna i allmänhet en samhällets uppgift. Kunskapen om skogens skötsel bör givas en vidare spridning bland den befolkning, som har sin utkomst av denna näring. Ungdomens ofta ådagalagda intresse för skogsfrågor bör uppmuntras och de möjligheter till skoglig utbildning, som lantmannaskolorna lämna, tillvaratagas.

Forskningen rörande lämpligaste metoder för att ur skogsbruket utvinna bästa möjliga avkastning bör bedrivas med stor intensitet. Frågan om förädling och uppdragande av elitträd intager för närvarande en framskjuten plats och denna verksamhet bör på allt sätt stödjas.

Virkesförädlingen förtjänar särskild uppmärksamhet från det allmännas sida. De senaste rönen på området böra nyttiggöras för att nå fram till bättre förädlingsmetoder och nya användningsområden. Den träkemiska forskningen bör givas den ställning, som dess betydelse för landet fordrar.

Hantverk, hemslöjd och småindustri.

Liksom näringslivet i dess helhet måste även landsbygdens näringsliv utvecklas så allsidigt som möjligt. För att hindra en för hela samhället skadlig folkförflyttning från landsbygden böra statsmakterna genom

lämpliga åtgärder befrämja en utveckling av industriell och småindustriell verksamhet jämte hemslöjd och hantverk på landsbygden och i landsortssamhällen. Härigenom kunna innehavare av ofullständiga jordbruk jämte familjemedlemmar erhålla arbete vid sidan av jordbruket. Genom att befördra utvecklingen av industriell och hantverksmässig rörelse på landsbygden underlättas även ett ändamålsenligt ordnande av t. ex. skolväsendet och sjukvården i landskommunerna, vilket är av stor betydelse som ett led i strävandena att förbättra landsbygdsbefolkningens levnadsvillkor: Från dessa utgångspunkter är det av vikt, att kredit- och finansieringsfrågorna för småindustrien, hemslöjden och hantverket på landsbygden lösas. För hantverkets del torde det vara lämpligt att ordna låneverksamheten ungefär på samma sätt som för egnahemsverksamheten inom jordbruket. Den konsulent- och rådgivningsverksamhet, som nu förekommer inom hantverket och företagsföreningarna, bör ytterligare utvidgas. Yrkesutbildningen vid verkstadsskolorna bör vidare planeras så, att ökat utrymme ges åt de hantverksbetonade yrkena.

Befolkningspolitiken.

Befolkningsutvecklingen i vårt land inger allvarliga bekymmer. Vårt land står inför hotet av en folkminskning, om icke antalet födda kan hållas uppe på en tillräckligt hög nivå. Nedgången i födelsetalen har orsakat en förskjutning av befolkningens ålderssammansättning, så att de, som tillhöra de äldre årsklasserna, blivit relativt talrikare. Detta kommer inom kort att leda till en minskning av antalet arbetsföra personer.

Samtidigt ha städer och samhällen kraftigt ökat sitt invånarantal genom inflyttning av arbetsföra personer, under det att landsbygden förlorat mycket av sin bästa arbetskraft. Städernas tillväxt på landsbygdens bekostnad är ingalunda lycklig för landet. Landsbygden har kommit att erhålla överskott på åldringar men brist på folk i de yngre arbetsföra åldrarna. Ungdomens flykt från landsbygden betyder, att landsbygdshemmen få bära hela kostnaden för barnens uppfostran - utan att sedan kunna dra nytta av deras arbetskraft. Städerna åter ha fått en stor del av sin arbetskraft utan att ha behövt vidkännas några utgifter för dess utbildning. Sålunda gå årligen hundramiljonbelopp med flyttningsströmmen från landsbygden till städerna.

Landsbygdens avfolkning kännetecknas vidare därav, att kvinnorna i större utsträckning än männen flyttat tillstäderna. Giftermålsfrekvensen är också orimligt låg bland landsbygdsbefolkningen, jämfört med stadsbefolkningen. Vad detta innebär för befolkningsutvecklingen framgår därav, att om giftermålsfrekvensen blev lika hög på landsbygden som i städerna skulle antalet födda i hela landet ökas med omkring 10 procent.

Det är uppenbart, att jordbrukets i förhållande till andra näringar sämre ekonomiska betingelser i hög grad bidragit till landsbygdens avfolkning. Verkningarna av denna flykt från landsbygden ha tagit sig starka och påtagliga uttryck i skilda avseenden. Indragningarna av landsbygdsskolorna utgöra ett skrämmande exempel på folkminskningens följder. Därigenom försämras också på ett avgörande sätt förutsättningarna för att kunna upprätthålla en rimlig social och kulturell standard. Befolkningsanhopningen till städerna medför även för dessa administrativa och sociala svårigheter av olika slag, bostadsbrist, trångboddhet och högre hyror. De åtgärder, som partiet föreslagit i avsikt att ekonomiskt höja jordbruket, ha därför också ur befolkningspolitisk synpunkt en mycket stor betydelse.

Befolkningspolitiken bör syfta till att effektivt lätta försörjningsbördan för de barnrika familjerna och motverka, att dessa pressas ner på en avsevärt lägre levnadsstandard än vad barnlösa familjer och ensamstående personer med motsvarande inkomster kunna upprätthålla. Barnrikedom får ej, såsom nu ofta är fallet, bli, liktydig med ekonomisk fattigdom.

Tidsläget kräver en befolkningspolitik, som utan att ge efter på kravet att föräldrarna alltid i första hand och så långt förmågan räcker böra bära ansvaret för barnens försörjning, medför, att det allmänna kraftigt medverkar och lämnar ekonomiskt stöd för barnens uppfostran.

En viktig del av de befolkningspolitiska åtgärderna bör vara ett kombinerat skatte- och bidragssystem. Frågan huruvida det nuvarande systemet med skattefria barnavdrag skall bibehållas eller ersättas med direkta bidrag bör skyndsamt utredas. Barnbidragen böra kunna avräknas på det utdebiterade skattebeloppet. Om bidragen skulle överstiga skattens storlek bör den överskjutande delen av barnbidragen likväl utgå. Barnbidragen böra betraktas som en rättmätig ersättning till barnfamiljerna, som genom barnen säkra den nuvarande generationens försörjning på ålderdomen.

En aktiv befolkningspolitik måste genom statliga bosättningslån och tillräckliga anslag till egnahemsverksamheten befrämja och stödja familjebildningen. De unga böra beredas lättnader ifråga om

de ekonomiska möjligheterna att tidigt ingå äktenskap och bilda egna hem. De bästa möjliga betingelser måste skapas för att bereda barnen god vård under uppväxtåren. Den förebyggande mödra- och barnvården bör utvidgas och effektiviseras, framför allt på landsbygden. Det är också betydelsefullt, att åtgärder vidtagas för att bibehålla och förbättra: vårt folk efter arvsbiologiska synpunkter. Överhuvudtaget äro snabba ingripanden nödvändiga för att befolkningsutvecklingen skall kunna påverkas i önskvärd riktning.

Socialpolitiken.

Landsbygden får icke som hittills komma i efterhand, när det gäller sociala välfärdsanordningar. De socialpolitiska åtgärderna måste utformas så, att landsbygdens befolkning blir delaktig av dessa förmåner på ett med stadsbefolkningen likvärdigt sätt. Landsbygden måste socialt likaväl som ekonomiskt och kulturellt bli jämställd med städer och samhällen.

Sjukvården bör nydanas och ersättas med en brett lagd socialförsäkring så snart ske kan..

Folkpensionerna böra förbättras. Betydelsefullt är, att administrationskostnaderna begränsas så långt möjligt, så att de belopp, som anvisas för socialvårdande ändamål, i största möjliga utsträckning komma de behövande till del.

Sjukvården bör göras tillgänglig för landsbygdens folk på samma villkor som för städernas. Sålunda måste kostnaderna för besök av eller hos läkare och vid sjukvårdsanstalt nedbringas. Sjukstugor och förlossningshem böra anläggas på sådana platser, att de bli lätt tillgängliga för landsbygdens folk.

Behövliga barnmorskedistrikt måste bibehållas och tillräckligt många mödra- och barnvårdscentraler för landsbygdens befolkning inrättas. Distriktssjukvården förbättras och effektiviseras därigenom, att distrikten göras mindre och erforderligt antal sköterskor utbildas och anställas. Sjukhus- och sjukvårdspersonalens anställnings- och arbetsförhållanden böra ordnas på ett sådant sätt, att tillgången på ifrågavarande personal tryggas. Den förebyggande sjukvården måste kraftigt främjas.

Eftersjukvården måste förbättras och de partiellt arbetslösa beredas möjligheter att få sysselsätta sig med lämpligt produktivt arbete.

Folktandvården måste med det snaraste utbyggas. För att detta skall bli möjligt, måste ett tillräckligt antal tandläkare utbildas och erforderligt antal tandklinikerna upprättas på landsbygden.

Rusdryckerna äro en folkfiende, som genom lagstiftning och upplysning måste bekämpas. Särskilt nödvändigt är det att stävja det tilltagande alkoholmissbruket bland de unga. Målet måste vara att göra Sveriges folk till ett nyktert folk.

Hemvårdarinneorganisationen måste så fort ske kan utökas för att inom rimlig tid bli till verkligt gagn för landsbygdens arbetstunga husmödrar. Därjämte bör i erforderlig omfattning en statsunderstödd husmoderssemester skyndsamt ordnas. Tillräckliga anslag böra lämnas såväl till semesterresor och fristående semesterveckor som för att uppföra och driva semesterhem.

Statens byggnads- och bostadspolitik måste utformas så, att subventionsanslagen på ett mera rättvist sätt komma landsbygdens invånare till del. Det överensstämmer icke med en sund samhällsutveckling, att en forcerad och kraftigt utvidgad bostadspolitik bedrivs framför allt i storstäderna, under det att landsbygden får behålla sina undermåliga och dragiga bostäder. De höga byggnadskostnaderna måste nedbringas, detta såväl på landsbygden som i städerna. Byggnadsmaterielen standardiseras och skärpt kontroll över priserna genomföres. Ackordssättningen avvägen med hänsyn till de speciella förhållandena vid olika byggnadsföretag och strävandena att utesluta ortens folk från att utföra byggnadsarbete förhindras.

Landsbygdens hårt arbetande kvinnor beredas lättnader i arbetet framför allt därigenom att partiets mångåriga strävan att utverka större bidrag till förbättrande av landsbygdens bostäder effektivt fullföljes. Bostäderna på landsbygden böra liksom i städerna utrustas med moderna bekvämligheter, såsom vatten och avlopp, centralvärme och badrum. Forskningen rörande bostads- och heminredningsfrågor bör på allt sätt främjas. Det är av utomordentlig betydelse med hänsyn till bristen på kvinnlig arbetskraft, att hemarbetet göres lättare och mer tilldragande, så att de unga flickorna känna trivsel och stanna kvar på landsbygden, samt att landsbygdens husmödrar kunna beredas nödvändig vila och rekreation samt ökade möjligheter att delta i förenings- och samhällsarbete.

Utvidgningen av det elektriska ledningsnätet bör fortsätta och den elektriska energien i långt större utsträckning komma landsbygdens hem och näringsliv till goda. Såväl anläggningskostnader som energipris måste därför nedbringas. De av riksdagen på partiets initiativ beslutade åtgärderna för större planmässighet och enhetlighet i vårt lands kraftförsörjning måste ofördröjligen verkställas. Om så är

erforderligt, får staten ta hand om försörjningen med elektrisk energi.

Landsbygdens kommunikationer måste utbyggas och ordnas på ett mera tillfredsställande sätt. Då staten övertagit vägväsendet, bör det vara en statens angelägenhet, att körbara vägar byggas och underhållas även till avlägsna byar och bygder. Det är ett samhällsintresse, att vägväsendet utvecklas så att avlägsna bygders isolering brytes. Daglig postgång bör i största möjliga utsträckning införas också på landsbygden samt telefonförbindelserna utbyggas och förbilligas, varvid frikretsarna och taxeområdena givas en sådan indelning och omfattning, att de bliva till verklig nytta för landsbygdens invånare.

Undervisningsväsendet.

All undervisning måste syfta till att icke blott meddela de unga kunskaper utan även och framförallt att dana deras karaktärer. Karaktärsdanningen måste grundas på kristendomens omistliga värden. Skolan måste med aktgivande härfå - det gäller såväl den högre som den lägre undervisningen - bättre än hittills söka fylla sin uppgift som ungdomens fostrare. Därav följer, att lärareutbildningen bör ske med beaktande av kravet på förmåga att fostra eleverna.

I folkskolan måste särskild vikt läggas vid undervisningen i de elementära ämnena. Samhällsutvecklingen och nuvarande samhällsförhållanden böra beredas ökat utrymme i -kursplanerna vid alla skolor.

Undervisningen vid offentliga läroanstalter göres kostnadsfri. Viktigt är att alla studiebegåvade barn givas samma möjligheter till högre teoretisk utbildning. Fallenhet och begåvning måste utslutande vara bestämmande för fortsatta högre studier, icke bostadsort eller föräldrarnas ekonomi. Avlägset boende elever böra erhålla stipendier till inackorderingskostnaderna eller resebidrag.

Folkskolan måste som grund för utbildningen förbättras. Landsbygdens skolformer måste förstärkas, varvid målet bör vara att sämre skolformer så långt möjligt ersättas med bättre. Överhuvudtaget bör eftersträvas att undervisningen i landsbygdens skolor kommer att ge ett resultat, som är likvärdigt med det, som uppnås i städernas och samhällenas skolor. De senaste årens skolindragningar, som i sin mån bidragit till landsbygdens avfolkning, påkalla en skyndsam undersökning. Man får inte glömma, att skolan är betydelsefull som kulturhård för bygden. Vid indragning av skolor bör stor varsamhet iakttagas, särskilt gäller detta de lägre klasserna. Där lägre skolformer av B2- och B3-typ måste bibehållas, tillses genom centralisering av undervisningen i sjunde klassen och fortsättningsskolan eller på annat sätt, att antalet klasser och elever i samma läraravdelning ej äventyrar undervisningens resultat.

Slöjdundervisningen och den husliga utbildningen, göras obligatoriska. Lärarinnor, väl förfarna i lanthushåll, anställas, så att denna undervisning kan betydligt utökas och bättre anpassas efter landsbygdens behov. Där jordbruksbetonad fortsättningsskola förekommer, bör undervisningen handhavas av särskilt utbildade lärare och läggas på praktisk grund. Skolkökslokaler likaväl som landsbygdens skollokaler överhuvud göras tidsenliga och lämpliga för sitt ändamål.

Undervisningsmateriel motsvarande tidens krav anskaffas. Möjligheter till gymnastik ordnas. Där långa skolvägar förekomma, böra fria skolskjutsar eller fri inackordering beredas barnen. Samarbetet mellan skola och hem bör stärkas.

Folkhögskolan, som betytt och betyder så mycket för den allmänna medborgarbildningen, bör kraftigt stödjas. Det fria bildningsarbetet och korrespondensundervisningen befrämjas. Biblioteksverksamheten utvidgas och intensifieras.

Undervisningen differentieras med hänsyn till elevernas val av levnadsbana. Där behov föreligger bör praktisk realexamen med jordbrukslinje inrättas. Det bör undersökas, huruvida det är möjligt att kunna förlägga realskolor till landsbygden.

Korrespondensinstitut, som meddela undervisning för realexamen och som äga erforderliga kvalifikationer härför, givas examensrätt och lämnas statsbidrag i nödvändig omfattning.

Möjligheterna att avlägga begränsad studentexamen vid folkhögskola eller på annat sätt böra utökas för att bereda ungdomar, som av ekonomiska skäl icke varit i tillfälle att studera under den egentliga skolåldern, tillgång till universitets- och högskolestudier.

Den praktiska utbildningen bör ha samma anseende som den teoretiska undervisningen. I annat fall uppstår risk för att utvecklingen snedvrides till skada för såväl samhället som individerna.

Yrkesutbildningen bör på ett helt annat sätt än tidigare uppmuntras genom statligt stöd. Yrkeskolor upprättas och anpassas efter näringslivets behov och utveckling. Yrkesvägledning och yrkesrådgivning i samråd med skola och hem kunna underlätta och möjliggöra ett ur hela samhällets synpunkt bättre yrkesval.

Landsbygdens ungdom beredes en utbildning, anpassad efter landsbygdens yrkesliv. Jordbrukets och

skogsbrukets yrkesskolor utbyggas och förstärkas. Lantmanna-, lantushålls- och lärlingsskolor inrättas i tillräcklig omfattning. Den praktiska elevutbildningen ordnas på ett betryggande sätt. Den reform av den lägre lantbruksundervisningen, varom beslut fattades vid 1939 års riksdag, genomföres utan dröjsmål. Vetenskap och forskning måste på allt sätt främjas. Den starka utveckling, som både industrien och jordbruket genomgått, hade icke varit möjlig utan ett intensivt forskningsarbete. Betydelsefullt är, att vetenskapliga och kulturella institutioner givas ett verksamt stöd, så att de kunna fylla sina uppgifter.

Ungdomsvården.

Samhället bör utan byråkratiska former och likriktning av ungdomsorganisationerna stödja och främja deras betydelsefulla självverksamhet, som syftar till medlemmarnas andliga och fysiska fostran.

Folkrörelsernas och det allmännas behov av samlingslokaler tillgodoses. De stora folkliga organisationernas initiativ härutinnan bör kraftigt stödjas av stat och kommun.

Landsbygdsungdomens möjligheter att utöva gymnastik, och idrott underlättas och främjas genom att gymnastiklokaler byggas och idrottsplatser anläggas.

Osunda tendenser inom nöjeslivet måste motarbetas och bekämpas genom aktiv medverkan från ungdomen.

Nöjesskatten bör användas för att främja ungdomens fostran och utbildning.